

Zienswijze op het prioriteringskader netcapaciteit – ACM

Namens de Alliantie reageren wij op het prioriteringskader netcapaciteit dat per 1 januari 2026 door netbeheerders gehanteerd moet worden bij schaarste op het elektriciteitsnet.

Wij zijn als woningcorporatie bezig met de realisatie van sociale en betaalbare woningbouw. De beschikbaarheid van transportcapaciteit is voor ons essentieel om plannen (tijdig) uit te kunnen voeren. In die zin raakt dit kader ons direct. Wij zien de meerwaarde van een maatschappelijk afwegingskader, maar signaleren ook enkele knelpunten en risico's in de uitvoering die we in deze zienswijze willen benoemen. In de bijlage de antwoorden op de voor ons relevante consultatievragen.

1. Woningbouw verdient een hogere prioritering binnen het maatschappelijk afwegingskader

In het voorgestelde kader valt woningbouw onder prioriteitscategorie 3: "basisvoorzieningen" (naast o.a. drinkwater, onderwijs en openbaar vervoer). Hoewel wij het op zich positief vinden dat woningbouw als maatschappelijk belang wordt erkend, doet deze categorisering naar onze mening onvoldoende recht aan de urgente woningbouwopgave waarin Nederland zich momenteel bevindt.

De woningnood is structureel en acuut. Het uitblijven van netcapaciteit betekent voor ons niet alleen vertraging, maar in sommige gevallen zelfs afstel van projecten. Dat heeft directe maatschappelijke gevolgen, vooral in segmenten waar het tekort het grootst is: betaalbare huurwoningen voor starters, doorstromers en kwetsbare groepen. De langetermijneffecten op leefbaarheid, armoede en gezondheid zijn aanzienlijk, en worden onvoldoende meegewogen in het huidige kader.

Wij pleiten daarom voor heroverweging van de positie van woningbouw binnen het afwegingskader. Alternatief kan worden overwogen om binnen categorie 3 een extra subweging aan te brengen, waarin woningbouwprojecten met een aantoonbaar publiek belang (zoals sociale huur) nadrukkelijker naar voren komen.

Ook merken we in de dynamiek met relevante stakeholders (de ministeries, netbeheerders en provincies) dat de implicaties van netcongestie voor óns, niet altijd even goed begrepen worden. Dit zien we terug in oproepen die aan ons gedaan worden om bijvoorbeeld slim te sturen achter de voordeur, congestieverzachtende maatregelen te treffen, hybride pompen te plaatsen in plaats van all electric enzovoorts. Dit heeft verregaande gevolgen voor ons, o.a. financieel, voor de huurder en zowel interne processen als met andere partijen.

2. Gebrek aan transportcapaciteit ondermijnt projectzekerheid en uitvoeringskracht

Woningcorporaties opereren binnen strakke plannings- en financieringskaders, die onder druk komen te staan wanneer aansluitingen op het elektriciteitsnet worden uitgesteld. Veel van onze projecten hebben bovendien aanvullende infrastructuur nodig zoals laadvoorzieningen, all-electric installaties die terugleveren of collectieve warmtesystemen. Dit leidt in congestiegebieden vaak tot verzwaarde (evt grootverbruik)aansluitingen, waardoor onze afhankelijkheid van voldoende netcapaciteit groter is dan het beeld dat nu bij kleinverbruik overheerst.

De onzekerheid over beschikbaarheid van capaciteit maakt dat projecten moeilijker financieerbaar zijn, vertragen in realisatie en in sommige gevallen geheel worden geschrapt. Deze onzekerheid tast het vertrouwen in publiek-private samenwerking aan en ondermijnt de uitvoeringskracht van gemeenten, corporaties en bouwpartijen.

Wij vragen daarom aandacht voor mogelijkheden om capaciteit voor woningbouw vroegtijdig, na ondertekening anterieure overeenkomst, te reserveren of aan projecten te koppelen op basis van harde

planningsafspraken. Daarmee ontstaat meer projectzekerheid en kunnen netbeheerders gericht sturen op daadwerkelijke maatschappelijke behoefte in plaats van louter op basis van tijdstip van aanvraag (zoals nu nog deels gebeurt).

3. Beleid is nu onvoldoende toegesneden op woningbouw met veel kleinverbruikaansluitingen

(Al verdwijnt dit onderscheid mogelijk n.a.v. de recente uitspraak van de CBB rechter)

In de huidige praktijk wordt woningbouw vaak buiten de congestiediscussie gehouden omdat individuele aansluitingen als 'kleinverbruik' worden behandeld. Daarmee lijkt woningbouw minder kwetsbaar voor netcongestie. In de praktijk zien we echter dat projecten met honderden woningen te maken krijgen met:

- Lange wachttijden op collectieve aansluitingen (bijvoorbeeld voor warmtepompen of installaties),
- Onduidelijkheid over leveringszekerheid,
- Afhankelijkheid van gebiedsontwikkelingen waar verzwaarde infrastructuur nodig is.

Ook de standaard 'first come, first served'-behandeling binnen een prioriteitscategorie zorgt ervoor dat woningbouwprojecten geen zekerheid hebben, zelfs wanneer ze als maatschappelijk relevant worden erkend. Wij pleiten daarom voor een aparte beleidsmatige uitwerking binnen het prioriteringskader voor woningbouwprojecten die collectief worden gerealiseerd en waarin kleinverbruik op schaal alsnog leidt tot grootschalige aansluitvragen.

4. Regionale besluitvorming vraagt om transparantie en structurele betrokkenheid

Het prioriteringskader verlegt de afweging van capaciteitstoewijzing naar regionaal niveau. Netbeheerders krijgen daarmee ruimte om keuzes te maken op basis van maatschappelijk belang, wat in beginsel een goede ontwikkeling is. Tegelijkertijd constateren wij dat het op dit moment onduidelijk is hoe deze afwegingen plaatsvinden, welke partijen worden betrokken en op basis van welke informatie de maatschappelijke waarde wordt gewogen. Woningcorporaties zijn publieke partijen met een wettelijke taak. Geef ons zo veel mogelijk duidelijkheid en tijdig. Overweeg ook om ons te betrekken waar nodig in de besluitvorming. Wij vragen de ACM daarom expliciet om in de nadere uitwerking van dit kader het volgende op te nemen:

- Heldere procesafspraken over hoe de maatschappelijke prioritering wordt uitgevoerd in de regio;
- Transparantie over keuzes, zodat voor alle partijen inzichtelijk is hoe en waarom een bepaald project prioriteit krijgt.

Zonder deze waarborgen blijft het risico bestaan dat woningbouwprojecten, ondanks hun maatschappelijke waarde, onnodig voortragen/ moeten wachten op duidelijkheid. alsnog achteraan in de rij belanden. Tijdige transparantie is noodzakelijk om het kader in de praktijk te laten functioneren.

Antwoorden op voor De Alliantie relevante consultatievragen Op “ontwerpbesluit prioriteringsruimte transportverzoeken” van 26 juni 2025

Consultatievraag: Hardheidsclausule of uitzonderingsmogelijkheid

Moet er een hardheidsclausule komen voor categorie 2 ‘veiligheid’ en 3 ‘basisbehoeften’?

Voor categorie 2 (‘veiligheid’) hebben wij als woningbouworganisatie geen directe positie of belang. We begrijpen dat er situaties kunnen zijn waarin vitale infrastructuur voorrang verdient, maar laten de beoordeling daarvan graag over aan de betrokken sectoren en overheden.

Voor categorie 3 (‘basisbehoeften’), waar woningbouw onder valt, pleiten wij wél nadrukkelijk voor een zorgvuldig ingerichte hardheidsclausule. In de praktijk zien wij dat het toepassen van het FCFS-principe (first come, first served) tot onwenselijke vertraging leidt bij woningbouwprojecten die maatschappelijk urgent zijn, bijvoorbeeld sociale huurwoningen in gebieden met grote druk op de woningmarkt.

De huidige systematiek houdt onvoldoende rekening met het feit dat woningbouwprojecten vaak langlopende processen zijn, met complexe planvorming en meerdere afhankelijkheden. Als deze projecten op de wachtlijst komen achter minder urgente aanvragen, dan schaadt dat de uitvoerbaarheid van onze publieke opdracht. Bovendien zien we door FCFS in de praktijk om ons heen dat partijen capaciteit aanvragen die onzeker is of waarschijnlijk niet nodig zal zijn. Dit vertroebelt het inzicht in de benodigde capaciteit en werkt het (te) vroeg of mogelijke zelfs oneigenlijke aanvragen in de hand. Wij wensen niet mee te gaan in die ontwikkeling, maar lopen dan het risico geen, te weinig en/ of te laat transportcapaciteit te krijgen.

Een probleem voor ons is het risico dat we lopen bij het aankopen van grond voor nieuwbouw. Het is dan onduidelijk is of we ook daadwerkelijk transportcapaciteit krijgen en zo ja hoeveel. Een hardheidsclausule kan mogelijk uitkomst bieden, maar nog beter zou zijn: een transparant, eenduidig proces aan de voorkant dat qua snelheid past bij zowel op kortere of op langere termijn ontwikkelen van de grond.

Ook zou inzicht in beschikbare capaciteit per regio helpend zijn, met onderscheid tussen kleinverbruik en grootverbruik. Wij hebben behoefte aan duidelijkheid om ons (financiële) risico te beperken en om onze kerntaak te vervullen van het bouwen van betaalbare woningen.

Wij willen snel, betaalbaar en duurzaam kunnen bouwen, en dat vraagt om voorspelbaarheid in de beschikbaarheid van netcapaciteit. De hardheidsclausule moet woningbouwprojecten daarom geen extra technische eisen of voorwaarden opleggen, maar juist ruimte bieden wanneer de maatschappelijke urgentie dit rechtvaardigt.

Hoe vormgeven, en hoe willekeur voorkomen?

Om willekeur te voorkomen én maatschappelijk relevante projecten zoals woningbouw zorgvuldig te kunnen wegen, pleiten wij voor een transparante en toetsbare inrichting van de hardheidsclausule.

Afweging via onafhankelijke regionale structuur

De beslissing over toepassing van de hardheidsclausule zou niet eenzijdig bij de netbeheerder moeten liggen. Wij pleiten voor een onafhankelijke afweging binnen een regionale structuur, waarin naast de netbeheerder ook de regionale overheid vertegenwoordigd is, en waarin maatschappelijke partijen, zoals gemeenten en woningcorporaties, via een adviserende rol hun inzichten kunnen inbrengen.

Op die manier ontstaat een breder maatschappelijk perspectief, zonder dat partijen met een direct belang zelf meewegen in de besluitvorming. Dat voorkomt eenzijdige prioritering én waarborgt de legitimiteit van de uitkomst.

Enkele ideeën over de toetsing:

- Er moet één landelijk kader komen met heldere, vooraf vastgestelde criteria. Daarbij kan gedacht worden aan;
- Maatschappelijke schade bij vertraging (zoals in stand houden/ verergeren woningtekort);
- Beleidsmatige urgentie (bijv. bijdrage aan woningbouwafspraken);
- Omvang en impact van het project op de regionale woningmarkt.

Geen aanvullende voorwaarden of technische eisen

Het toepassen van de hardheidsclausule mag géén aanleiding zijn voor aanvullende eisen aan woningbouwprojecten, zoals het zelf bekostigen van netverzachting. Onze maatschappelijke middelen zijn immers in de kern bedoeld voor het werken aan beschikbaarheid van betaalbare woningen. De clausule moet juist ruimte bieden om woningbouwprojecten die in de knel komen vlot en zonder extra belemmeringen aan te sluiten.

Consultatievraag: Flexibiliteit van het prioriteringskader

Biedt het kader voldoende flexibiliteit?

Nee. In theorie is het positief dat functies of sectoren via een toetsingsprocedure kunnen worden toegevoegd aan het kader. Maar in de praktijk is deze werkwijze te traag en onvoldoende voorspelbaar voor woningbouwpartijen. Daarom zou meer flexibiliteit helpen. Wij zijn betrokken bij langlopende bouwtrajecten waarin tijdige netaansluiting cruciaal is. Projecten lopen nu vast of worden vertraagd, niet omdat ze inhoudelijk onvoldoende maatschappelijk gewicht hebben, maar omdat ze op het moment van capaciteitsverdeling nog niet als “prioritair” zijn erkend. Daardoor gaat waardevolle tijd verloren. Anderzijds hebben wij op het moment van

Wat is er nodig voor meer flexibiliteit?

Wij pleiten voor een aanvullend mechanisme naast de bestaande cyclus. Een spoedroute of tijdelijke status voor urgente projecten of functies.

Een uitzonderingsroute binnen categorie 3 ('basisbehoeften') want sommige woningbouwprojecten hebben aantoonbaar meer maatschappelijke urgentie dan andere, bijvoorbeeld bij acute tekorten of prestatieafspraken. Het moet mogelijk zijn om hierop flexibel in te spelen, zonder maandenlange procedures.

Transparante regionale beoordeling

De toepassing van uitzonderingen of toevoegingen moet geborgd worden via een regionale beoordelingsstructuur, met deelname van maatschappelijke partners zoals woningcorporaties.

Consultatievraag: FCFS voor congestieverzachters

Vindt u het wenselijk om FCFS los te laten voor congestieverzachters?

Wij begrijpen de gedachte om binnen categorie 1 (die voorrang heeft binnen het prioriteringskader) te kunnen prioriteren op effectiviteit. Als er aantoonbaar verschil is in het vermogen om congestie op te lossen, is het logisch om effectiviteit voor 'first come, first served' te laten gaan.

Tegelijkertijd vinden wij het belangrijk dat de ruimte die hierdoor ontstaat niet leidt tot een onbedoelde verdringing van andere maatschappelijke functies, zoals woningbouw (categorie 3). De inzet van congestieverzachtters mag niet tot gevolg hebben dat er structureel minder capaciteit beschikbaar blijft voor projecten met een aantoonbaar publieke opdracht. Wij vragen de ACM daarom om ook in dit kader oog te houden voor de balans tussen netefficiëntie en maatschappelijke urgentie.

Bovendien pleiten wij voor transparante en heldere definities van de categorieën. Bijvoorbeeld om antwoord te geven op de vraag: Welke prioriteit zou een project van woningcorporatie in het sociaal segment krijgen die ook aan congestieverzachtende maatregelen zou doen? Dat is enerzijds uitlegbaar. Anderzijds: Gaat die voor project waar geen verzachtende maatregelen worden getroffen, of voor het middensegment? En is dat dan wel rechtvaardig? Mogelijk is de business case van dat project moeilijker, maar voegt het maatschappelijk veel meer toe aan het bieden van een thuis aan mensen die dat nog niet hebben.

Moeten netbeheerders zelf transparante en objectieve criteria vaststellen?

Wij zijn daar terughoudend in. Het toekennen van voorrang is een gevoelige en maatschappelijke afweging. Als netbeheerders hiervoor zelf de criteria opstellen én toepassen, krijgen zij te veel beslissingsmacht in een proces dat direct raakt aan publieke belangen, zoals woningbouw. Zij worden dan feitelijk zowel beoordelaar als uitvoerder, wat risico's geeft op gebrek aan controle, belangenverstrengeling of eenzijdige afwegingen. Ook is het voor ons niet evident dat netbeheerders op dit moment voldoende maatschappelijk vertrouwen krijgen, gelet op het ontstaan van netcongestie als het grote maatschappelijke probleem dat het nu is.

Wat is een geschikte werkwijze?

Indien FCFS wordt losgelaten, pleiten wij voor een uniforme set van beoordelingscriteria. Die moeten gericht zijn op meetbare aspecten van congestieverzachting, zoals:

- Hoeveelheid vrijgemaakte capaciteit;
- Snelheid van inzet;
- Kosteneffectiviteit;
- Lokale relevantie.

Dit mag niet automatisch leiden tot structurele verdringing van maatschappelijke projecten zoals woningbouw. Er moet altijd een evenwichtige maatschappelijke afweging blijven.